NÁSILIE A NEVIAZANOSŤ DIVÁKOV V PRÁVNYCH A SOCIÁLNYCH PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SPECTATOR VIOLENCE AND MISBEHAVIOUR IN THE LEGAL AND SOCIAL CONDITIONS OF THE SLOVAK REPUBLIC

JUDR. PETER SEPEŠI
GENERÁLNA PROKURATÚRA SR
MEDZINÁRODNÝ ODBOR
E-MAIL: *PETER.SEPESI@GMAIL.COM*

KĽÚČOVÉ SLOVÁ:
trestné právo, správne právo, šport, futbal, divácke násilie, neviazanosť divákov, prokurátor, legislatíva, prevencia, vandalizmus, výtržníctvo, extrémizmus, verejné podujatie, mobilné súdy, zodpovednosť maloletých/mladistvých, identita, UEFA, SFZ

KEY WORDS:
criminal law, administrative law, sport, football, spectator violence, misbehaviour of spectator, prosecutor, legislation, prevention, vandalism, hooliganism, extremistic behaviour, public event, mobile courts, liability of minors/young offenders, UEFA, SFZ

ABSTRAKT:
Autor sa v príspevku zaoberá inštitútom diváckeho násilia a neviazanosťou divákov na futbalových/športových podujatiach. Odborný príspevok vychádza z konzultačnej návštevy špecialistov UEFA (Únia európskych futbalových asociácií) pre oblasť bezpečnosti štadiónov a divákov. Autor v rámci výkladu príslušných inštitútov začína pri samotnom pojme futbal, neskôr prechádza do právnych rozmerov témy „divácke násilie", resp. „divácka neviazanosť", a to tak v rovine európskeho práva, ako aj práva národného. Téme pripisuje autor multidisciplinárny charakter a skúma ju tak v rovine práva, ako aj v rovine sociológie. Navrhuje faktické riešenia problému, ako aj interpretačné východiská. Osobitne sa autor venuje aj otázke prevencie a deklaruje tiež trestnoprávne, resp. správnoprávne úvahy na príslušnom úseku.

ABSTRACT/SUMMARY:
In the presented article, the author deals with the issue of spectator violence and misbehaviour. The starting point of the article was established by the visit of the UEFA experts on the issue to the Slovak republic. The analysis starts by the term of „football" than the author proceeds to the issue of „spectator violence" and „spectator misbehaviour" by looking at the terms not only from the European perspectives but also from the perspectives of national law. As suggested by the author, the topic has a multidisciplinary dimension thus he looks at the issues not only from the perspective of law, but also from the perspective of sociology. Most importantly, the author provides solutions to some matters of interpretation and provides the reader with his thoughts on the topic from the point of criminal law and administrative law.

O FUTBALE VŠEOBECNE

Futbal[1] je hrou, ktorú je možné vnímať ako voľnočasovú zábavu pre aktérov masového futbalu a divákov, ako dynamické divadlo s prezentáciou športového majstrovstva, ale aj ako pracovnú príležitosť, významný obchodný artikel a pre mnohých aj životnú filozofiu a vieru, ktorá sa stala celosvetovým fenoménom, ktorému denne venuje pozornosť, čas a energiu v rôznych roliach stovky miliónov ľudí.

Futbal je však neoddeliteľnou súčasťou spoločenského života a tak sa aj do futbalu prenášajú mnohé negatívne javy zo života spoločnosti.

Tak pre futbal ako aj pre celú spoločnosť/ľudstvo asi najškodlivejšími javmi, ktoré spôsobujú pomalý rozvrat prostredia a stratu dôvery, podpory a záujmy občana - športovca, trénera, rozhodcu, funkcionára, či diváka, je korupcia jednak v súvislosti s ovplyvňovaním výsledkov zápasov, ako aj v súvislosti s ovplyvňovaním obsadenia medzinárodných, národných ale aj miestnych orgánov futbalových inštitúcií a ďalším negatívnym spoločenským javom je násilie a neviazanosť divákov, ktorému sa venuje tento príspevok.

[1] Základné **informácie o histórii, pravidlách a postavení futbalu** je možné nájsť v internetovej encyklopédii ***Wikipédia*** na stránke: *http://en.wikipedia.org/wiki/Football*

V oblasti korupcie sa jedná jednak o snahy o ovplyvňovanie zápasov v rámci slovenského súťažného prostredia, ktoré prinášajú síce neistý krátkodobý zisk a zdanlivú slávu avšak istý dlhodobý rozvrat futbalového prostredia a jeho vzťahov a väzieb, viery vo fairplay. Ďalšou rovnako nebezpečnou formou, ktorá je nezlučiteľná so zásadami športovej etiky je organizované ovplyvňovanie výsledkov zápasov v nadnárodnom rozmere.

FUTBAL POTREBUJE JASNÉ PRAVIDLÁ A EFEKTÍVNU VYMOŽITEĽNOSŤ PRÁVA TAK, AKO CELÁ SPOLOČNOSŤ

Futbal potrebuje čo najjasnejšie a najjednoznačnejšie pravidlá, ktorého piliermi musia byť všeobecne uznávané princípy ako odbornosť slušnosť a primeranosť, ktoré ponúknu poctivé riešenie vo všetkých zložitých situáciách a rovnako dôležitý je aj efektívny systém kontroly a vymožiteľnosti "futbalového" práva, tak ako vo všeobecnej rovine pre celú našu spoločnosť - pre náš právny systém. Pritom sa nejedná iba o športové pravidlá futbalu ako hry[2] ale pravidlá upravujúce širokú škálu vzťahov spadajúcich sčasti do oblasti súkromného práva a sčasti do oblasti verejného práva, ktoré vznikajú v súvislosti s futbalom.

Futbal je zrkadlom a vizitkou spoločnosti, je spojenou nádobou dobrého i zlého v ostatných oblastiach spoločenského života. Týždenne sa na futbalových stretnutiach a ich organizovaní aktívne zúčastňuje niekoľko stotisíc aktérov v rôznych roliach, ktorých priatelia a rodinní príslušníci so záujmom vnímajú výsledky ich nadšenia a práce.

Futbal ovplyvňuje myslenie a konanie takého množstva ľudí na Slovensku, že ho je možné opodstatnene považovať za aktivitu vo verejnom záujme. Je vo verejnom záujme, aby v ňom nebola korupcia, je vo verejnom záujme, aby na štadiónoch nebolo násilie a iné akty odradzujúce slušného občana - diváka, od návštevy futbalových stretnutí.

Navyše na fenoméne násilia a neviazanosti divákov parazitujú ďalšie malígne sociálne správania extrémistického charakteru spojeného s rasovou, národnostnou, prípadne náboženskou neznášanlivosťou, nacionalizmom, či diskrimináciou a pod.

Predpokladmi progresu sú uvedomelosť zodpovedných subjektov, definovanie pôsobností, dobrá komunikácia a efektívne riešenia.

Subjektom, ktoré v rámci svojej činnosti zabezpečujú a nesú zodpovednosť za to, aby bol futbal na Slovensku čistým a bezpečným športom záleží na tom, aby sa táto téza aj postupnými krokmi napĺňala. Preto spolu komunikujú a snažia sa nájsť "najlepšiu prax" pre dosiahnutie spoločnej vízie. Všetci si uvedomujeme, že nemalé prostriedky, ktoré sa z peňazí daňových poplatníkov - z peňazí nás všetkých, vynakladajú na zabezpečenie bezpečnosti počas prvoligových alebo aj pohárových, či reprezentačných futbalových stretnutí, by mohli byť použité oveľa zmysluplnejšie. Klubová, politická, či iná príslušnosť pri tomto probléme nesmie byť relevantná, ide o národný, európsky, svetový - prirodzený ľudský záujem.

Problematike futbalu a športu ako takému, ktorý má svoj historický, kultúrny, sociálny, ale aj silný ekonomický rozmer, venuje stále väčšiu pozornosť aj Európska únia, ktorá v Lisabonskej zmluve v **článku 6** písm. e/ Zmluvy o fungovaní EÚ vymedzila šport ako jednu z oblastí, v ktorých má EÚ subsidiárnu právomoc vykonávať činnosti na podporu, koordináciu alebo doplnenie činnosti členských štátov. Týmto sa šport v rámci právneho systému EÚ dostáva do úplne nového postavenia[3], ktoré zodpovedá jeho spoločenskej popularite a verejnému záujmu na jeho pozitívnej regulácii.

V rámci portálu právnych predpisov EÚ s názvom Eur-Lex je vedený tematický spis k téme FUTBAL[4], kde sú zhromaždené relevantné právne dokumenty publikované/vydané orgánmi EÚ dotýkajúce sa problematiky futbalu, vrátane judikatúry Súdneho dvora EÚ.

---

[2] **Pravidlá futbalu** v slovenskom jazyku na stránke Slovenského futbalového zväzu: *http://www.futbalsfz.sk/fileadmin/user_upload/Dokumenty/20110701_pravidla_futbalu.pdf*.

[3] Pozri odborný článok: Mgr., Mgr. Ladislav Križan PhD., JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD., LLM, MA; *Európska únia a jej politiky v oblasti športu*; *http://www.ucps.sk/Europska_unia_a_jej_politiky_v_oblasti_sportu*.

[4] Prepojenie na **tematický spis k téme FUTBAL** na portáli právnych dokumentov EÚ – Eur-lex: *http://eur-lex.europa.eu/sk/dossier/dossier_14.htm#1*.

Z hľadiska témy tohto príspevku je asi najdôležitejším normatívnym dokumentom EÚ *Rozhodnutie Rady z 25. apríla 2002 týkajúce sa bezpečnosti v súvislosti s futbalovými zápasmi s medzinárodným rozmerom*[5] (Ú. v. ES L 121, 8.5.2002, str. 1 – 3) v znení neskorších zmien a doplnkov.

V praktickej rovine je pri organizovaní medzinárodných futbalových stretnutí významným právnym nástrojom a pomôckou pre spoluprácu *Uznesenie Rady z 3. júna 2010 o aktualizovanej príručke s odporúčaniami na účely medzinárodnej policajnej spolupráce a s opatreniami na predchádzanie násiliu a výtržnostiam a ich kontrolu v súvislosti s futbalovými zápasmi s medzinárodným rozmerom, na ktorých je zainteresovaný aspoň jeden členský štát*[6] (Ú. v. EÚ C 165, 24.6.2010, str. 1 – 21)

NÁVŠTEVA EXPERTOV UEFA PRE OBLASŤ BEZPEČNOSTI NA SFZ

V dňoch 24. - 25. októbra 2011 sa na Slovenskom futbalovom zväze uskutočnila konzultačná návšteva špecialistov UEFA (Únia európskych futbalových asociácií) pre oblasť bezpečnosti štadiónov a divákov. V rámci tejto návštevy SFZ zorganizoval seminár na tému „Komplexné riešenie problematiky bezpečnosti na futbalových štadiónoch“, na ktorý boli pozvaní a prijali pozvanie, zástupcovia všetkých zainteresovaných organizácií, ktoré sa na Slovensku podieľajú na riešení tejto problematiky. Organizátorom seminára bol SFZ v spolupráci s UEFA.

NÁSILIE A NEVIAZANOSŤ DIVÁKOV - POJEM

Násilie a neviazanosť divákov (*Spectator Violence and Misbehaviour*) je pojem[7], ktorý bol použitý vo významnom právnom dokumente Rady Európy venovanému tejto problematike - ***Európskom dohovore o násilí a neviazanosti divákov počas športových podujatí, a najmä na futbalových zápasoch***[8], ktorý bol uzavretý (otvorený na podpis) 19.8.1985 v Štrasburgu. Stály výbor Rady Európy proti diváckemu násiliu postupne prijal v záujme efektívneho a jednotného uplatňovania/vykonávania tohto dohovoru viacero konkrétnych odporúčaní[9] a ďalších dokumentov, ktoré sú dostupné na tematickej stránke Rady Európy k téme diváckeho násilia[10].

Javí sa byť vhodné a účelné zvážiť použitie ustálenej terminológie používanej v rámci medzinárodného práva desiatky rokov vychádzajúcu z uvedeného Dohovoru použitú aj v ďalších právnych aktoch Rady

---

[5] Prepojenie na **text rozhodnutia Rady** na portáli Eur-lex:
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002D0348:SK:NOT.

[6] Prepojenie na **text uznesenia Rady** na portáli Eur-lex:
http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=518144:cs&lang=sk&list=518144:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte.

[7] Pozri bližšie článok: P. Sepeši. *Pojem divácke násilie vs. pojem násilie a neviazanosť divákov.*
http://www.ucps.sk/Pojem_divacke_nasilie.

[8] 1. Prepojenie na informácie o dohovore a na text dohovoru na stránkach Rady Európy:
http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=120&CM=8&DF=06/01/2012&CL=ENG,
2. Prepojenie na znenie dohovoru Rady Európy v slovenskom jazyku:
http://www.ucps.sk/EUROPSKY_DOHOVOR_o_nasili_a_neviazanosti_divakov_pocas_sportovych_podujati_a_najma_na_futbalovych_zapasoch.

[9] 1. Odporúčanie Rec (1999) 1 o usporiadateľskej službe.
2. Odporúčanie Rec (1999) 2 o odstránení oplotenia na štadiónoch.
3. Odporúčanie Rec (2001) 6 Výboru ministrov členským štátom o predchádzaní rasizmu, xenofóbii a rasovej neznášanlivosti v športe.
4. Odporúčanie Rec (1989) 1 o usmerneniach pre predaj vstupeniek.
5. Odporúčanie Rec (2002) 1 o usmerneniach pre predaj vstupeniek na medzinárodných futbalových zápasoch.
6. Odporúčanie Rec (2003) 1 o úlohe sociálnych a vzdelávacích opatrení pri predchádzaní násiliu v športe a o príručke o predchádzaní násiliu v športe.
7. Odporúčanie Rec (2008) 1 o kontrolnom zozname opatrení, ktoré majú prijať usporiadatelia profesionálnych športových podujatí a orgány verejnej moci.
8. Odporúčanie Rec (2008) 2 o využívaní hosťujúcich usporiadateľov.
9. Odporúčanie Rec (2008) 3 o používaní pyrotechniky na športových podujatiach.
10. Odporúčanie Rec (2009) 1 o využívaní verejných priestranstiev na sledovanie veľkých športových podujatí.

[10] Prepojenie na stránku Rady Európy, na ktorej je prístup k právnym a iným dokumentom Rady Európy k téme diváckeho násilia:
http://www.coe.int/t/dg4/sport/Resources/violencetexts_en.asp#TopOfPage (anglické znenie) ,
http://www.coe.int/t/dg4/sport/resources/violencetexts_FR.asp? (francúzske znenie).

Európy ako aj v právnych aktoch EÚ. Táto terminológia je/bude využívaná aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora EÚ. V prípade použitia obdobnej terminológie, budú rozhodnutia uvedených súdov pre ich analogické využitie na podmienky SR zrozumiteľnejšie a jednoznačnejšie.

V Slovenskej republike sa na vymedzenie problematiky používa pojem divácke násilie, ktorý však sémanticky nevystihuje celú šírku protiprávnych konaní, ktoré sú predmetom záujmu. Pojem divácke násilie bol prvý krát právne definovaný v **čl. 2 ods. 4** nariadenia Ministerstva vnútra SR uverejneného v čiastke 45/2004 Vestníka MV SR nasledovne:
"(4) Diváckym násilím sa rozumejú hromadné fyzické agresívne aktivity v súvislosti so spoločenským podujatím, ktoré spôsobujú fyzickú ujmu na zdraví osôb, škodu na majetku alebo narušujú verejný poriadok."

NÁSILIE A NEVIAZANOSŤ DIVÁKOV - RIEŠITEĽNÝ CELOSPOLOČENSKÝ PROBLÉM

Násilie a neviazanosť divákov na slovenských futbalových štadiónoch je potrebné vnímať ako vážny spoločenský problém, ktorý je však riešiteľný. Októbrové stretnutie so špecialistami UEFA pre oblasť bezpečnosti divákov utvrdilo jeho účastníkov v tom, že sa ponúkajú viaceré riešenia, ktoré boli efektívne aplikované v krajinách ako Anglicko, Holandsko, či Belgicko a iných, kde bolo zrejme podstatne viac agresívnych fanúšikov, ako je na Slovensku.

Každá krajina si však na základe týchto poznatkov a skúseností musí vybrať svoje vlastné riešenie zohľadňujúce jej vlastnú situáciu a špecifiká, či už sociálneho charakteru alebo špecifiká právneho systému.

V súčasnosti zrejme neexistuje presná evidencia, koľko je na Slovensku "agresívnych fanúšikov". Bez ohľadu na odhadovaný počet "agresívnych fanúšikov" nie je možné považovať všetkých za rovnako agresívnych.

Davová psychóza mení sociálne správanie skupiny, obzvlášť keď je smädná, hladná, a na niektorých štadiónoch zatvorená nedôstojne, v "klietke" bez toaliet, bez občerstvenia, či dokonca bez pitnej vody ...

Pri efektívnejšie fungujúcom systéme vylučovania agresívneho diváka zo štadiónov a zlepšení starostlivosti o divákov, by tých skutočne nenapraviteľne agresívnych divákov mohlo byť podstatne menej. Otázka však súvisí s komplexným riešením starostlivosti o bezpečnosť a komfort slušného diváka pri súčasnom nekompromisnom, ale zákonnom "vylúčení" zo štadiónov tých "osôb" (slovo "fanúšikov" by tu nebolo celkom na mieste), ktorým nejde o šport. Potom budú môcť byť tak, ako v iných krajinách, ktorým sa chceme v tomto smere vyrovnať, slušné bufety a toalety vo všetkých sektoroch.

MULTIDISCIPLINÁRNY CHARAKTER PROBLEMATIKY NÁSILIA A NEVIAZANOSTI DIVÁKOV

Problematika násilia a neviazanosti divákov sa prelína viacerými právnymi odvetviami. Vzťah diváka a organizátora, či prípadné nároky zo zodpovednosti za spôsobenú škodu sú v rovine občiansko-právneho vzťahu. Povolenie športového podujatia, či postih za porušenie povinností zo strany organizátora je v režime správneho práva. Protiprávne konania divákov sú podľa závažnosti riešené v rovine priestupkového alebo trestného práva. Pri zásahu do základných ľudských práv sa dostávame do roviny ústavného práva, a ak máme na štadióne cudzincov môžeme sa posunúť až do roviny európskeho, resp. medzinárodného práva. A keď si uvedomíme, že šport, hoci je vnímaný aj ako komerčná aktivita, je zastrešovaný športovými zväzmi zriadenými podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov, dostávame sa do ďalšieho "*právneho sveta*" stanov a odvodených športových noriem.

MOŽNOSTI PROKURATÚRY SR V „BOJI“ PROTI NÁSILIU A NEVIAZANOSTI DIVÁKOV

Prokuratúra Slovenskej republiky má na základe pôsobnosti, ktorá jej bola zverená zákonom, možnosti pozitívneho vplyvu nielen v trestnej, ale aj v netrestnej oblasti (kde spadá posudzovanie zákonnosti vybavovania priestupkových vecí, ako aj vecí vybavovaných v správnom konaní). Môže prispieť k efektívnemu riešeniu problematiky na základe zhodnotenia vlastných poznatkov z vybavovania konkrétnych vecí v trestnej i netrestnej oblasti, či už cestou riadiacej a usmerňovacej činnosti orgánov prokuratúry, cestou legislatívnych podnetov generálneho prokurátora na vykonanie legislatívnych zmien predkladaných predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky a vláde Slovenskej republiky alebo aj v rámci bežného pripomienkového konania k návrhom právnych predpisov.

Ďalšou možnosťou sú podnety generálneho prokurátora najvyššiemu súdu na zaujatie stanoviska na zabezpečenie jednotného výkladu zákona v prípade zistenia, že súdy v obdobných veciach rozhodli odlišným spôsobom, alebo aj využitie inštitútu stanoviska generálneho prokurátora, ktorým je možné zjednotiť (pre prokurátorov záväzne) pohľad prokurátorov na riešenú problematiku.

PROKURÁTOR - PRÁVNE ERUDOVANÝ PARTNER POLICAJTA

Prokurátor, hoci vykonáva dozor nad zákonnosťou postupu (policajta) v prípravnom konaní, v rámci zabezpečenia správneho fungovania systému verejnej moci, je "v teréne" v konkrétnych problémových situáciách *de facto* právne erudovaným odborným partnerom policajta. A to pri operatívnom vyhodnocovaní okolností i právnom posudzovaní deliktov na štadiónoch a v nadväznosti na to aj pri voľbe primeraných zákonných postupov a prostriedkov, obzvlášť v prípadoch možných (sporných) zásahov do základných ľudských práv a slobôd osoby, ktorá sa mala dopustiť protiprávneho konania.

ODBORNOSŤ, SLUŠNOSŤ, ZÁKONNOSŤ A PRIMERANOSŤ

Ďalší aspekt, ktorému je potrebné venovať pozornosť je odbornosť (pripravenosť osôb vystupujúcich v jednotlivých procesoch v záujme hladkej organizácie verejného podujatia a verejného poriadku), ktorú je možné zvyšovať špeciálnym vzdelávaním. V tomto smere ponúka pomoc aj UEFA, ktorú je určite potrebné čo najlepšie využiť. Netreba však zabudnúť, že aj na Slovensku máme vlastných ľudí, ktorí sa danou problematikou dlhoročne zaoberajú a v oblasti vzdelávania je potrebné využiť aj ich poznatky a skúsenosti.

Veľmi dôležitá je aj slušnosť, slušnosť všetkých osôb podieľajúcich sa na organizácii podujatia (organizátor, usporiadatelia, pracovníci SBS), ako aj osôb konajúcich v záujme verejného poriadku (pracovníci SBS, policajti), nakoľko ich vzor správania často určuje kultúru správania sa ostatných osôb.

No a z právneho hľadiska, predpokladom budovania autority a akceptovania fungovania celého systému a ľudí, ktorí ho reprezentujú je zákonnosť a primeranosť postupu všetkých zainteresovaných subjektov.

LEGISLATÍVNE OPATRENIA V "BOJI" PROTI NÁSILIU A NEVIAZANOSTI DIVÁKOV - ÚVOD

Legislatíva je určite jedna z dôležitých oblastí, kde sú možné riešenia tejto problematiky, riešenia, ktoré potom musia v reálnych situáciách naplniť všetky zainteresované subjekty (obce, organizátori, usporiadatelia, pracovníci SBS, polícia, prokuratúra i súdy) svojím profesionálnym zákonným postupom. Len tak bude mať rešpekt a autoritu systém, pre ktorý legislatíva vie vytvoriť pozitívne predpoklady.

Čo sa týka vyriešenia násilných a extrémistických prejavov je potrebné zefektívniť (niekde doplniť, niekde len zjednoznačniť) právnu reguláciu postupu orgánov verejnej moci tak, aby proces, v rámci ktorého sa z agresívneho diváka stane právoplatne postihnutý priestupca alebo odsúdený páchateľ so zákazom vstupu na verejné podujatia, bol čo najkratší a aby bol efektívne zabezpečený výkon a kontrola tohto zákazu.

ZÁKONNÉ MOŽNOSTI VYLÚČENIA DELIKVENTOV ZO ŠTADIÓNOV "DE LEGE LATA"

Zákaz vstupu na verejné (športové a iné) podujatia môže byť podľa nášho právneho poriadku uložený ako **sankcia** v priestupkovom alebo trestnom konaní alebo ako **preventívne opatrenie** pri rozhodovaní o (ne)vzatí do väzby, event. pri podmienečnom zastavení trestného stíhania niektorým z nasledovných spôsobov:

- ako obmedzujúce opatrenie, ktoré je oprávnená uložiť obec za priestupok podľa **§ 13** zákona č. 479/2008 Z. z. o organizácii verejných telovýchovných podujatí, športových podujatí a turistických podujatí,
- ako primerané obmedzenie (**§ 51 ods. 3 písm. a/** Trestného zákona – ďalej len „**TZ**") v prípade, ak sa jedná o trestný čin, ktoré je ukladané **popri treste** a to konkrétne popri:
  - treste odňatia slobody pri podmienečnom odklade výkonu trestu (**§ 50 ods. 2, ods. 4 písm. c/** TZ) a pri podmienečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody (**§ 68 ods. 1** TZ),
  - treste povinnej práce (**§ 55 ods. 1** TZ),
  - treste zákazu pobytu (**§ 62 ods. 3** TZ),
- ako primerané obmedzenie uložené pri podmienečnom upustení od výkonu zvyšku trestu zákazu činnosti (**§ 69 ods. 3** TZ),
- ako primerané obmedzenie uložené v rámci probačného dohľadu (**§ 51 ods. 2; § 52 ods. 1 písm. b/** TZ).

V rámci rozhodovania o väzbe môže súd a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie pri rozhodnutí o ponechaní obvineného na slobode, pri nahradení väzby zárukou, sľubom, dohľadom alebo peňažnou zárukou (**§ 80** a **§ 81** TP) uložiť obvinenému primerané obmedzenia, ktoré sú fakultatívne vymenované v ust. **§ 82** TP, na základe ktorého je možné aj neodsúdenému páchateľovi (obvinenému) preventívne uložiť obmedzenie spočívajúce v zákaze návštev určených miest, či zákaze návštev verejných športových podujatí.

Pri podmienečnom zastavení trestného stíhania je možné obvinenému uložiť, aby v rámci skúšobnej doby dodržiaval primerané obmedzenia (**§ 216 ods. 4** TP).

ZAVEDENIE ŠPECIÁLNEHO DRUHU TRESTU PRE PÁCHATEĽOV DIVÁCKEHO NÁSILIA

Slovenský právny poriadok zatiaľ nepozná samostatný druh trestu "zákazu návštevy verejných (športových, kultúrnych a pod.) podujatí" s možnosťou bližšej modifikácie trestu podľa okolností prípadu a osoby páchateľa na určitý druh podujatia.

Takýto trest je však riešením, ktoré už bolo aplikované v trestnoprávnych systémoch iných štátov. V Českej republike bol tento druh trestu – "***Trest zákazu vstupu na športové, kultúrne a iné spoločenské podujatia***" zavedený do právneho poriadku pri nedávnej rekodifikácii Trestného zákona ČR vykonanej zákonom č. 40/2009 Sb. (viď **§ 52**, **§ 76**[11] a **§ 77**[12]), pričom s aplikáciou tohto druhu trestu sú už aj prvé pozitívne skúsenosti, ktoré naznačujú, že aj toto je jedno z možných parciálnych legislatívnych riešení, o ktorom je možné vážne uvažovať aj v podmienkach SR.

V súvislosti so zdanlivým prekrývaním sa účelu a podstaty uvedeného druhu **trestu s primeraným obmedzením** podľa **§ 51 ods. 3 písm. a/** Trestného zákona SR je potrebné uviesť, že ***Trest zákazu vstupu na športové, kultúrne a iné spoločenské podujatia*** je alternatívnym druhom trestu, ktorý by bolo možné za splnenia stanovených podmienok uložiť aj ako samostatný trest, pričom primerané obmedzenie je preventívnym opatrením ukladaným popri inom treste.

ZABEZPEČENIE EFEKTÍVNEHO VYUŽITIA KAMEROVÉHO SYSTÉMU

Kamerové systémy sú/budú inštalované na všetkých slovenských prvoligových futbalových štadiónoch a sú aj na niektorých druholigových (Michalovce, Dubnica). Expertná návšteva z UEFA nás utvrdila v tom, že posilnenie personálnych kapacít a kvalifikovaná obsluha kamerových systémov môže veľmi efektívne prispieť k identifikácii a usvedčeniu divákov, ktorí sa dopustili násilia a/alebo neviazanosti.

Aj podľa skúsenosti expertov z UEFA najlepšie výsledky je možné očakávať, ak je kontrola kamerových systémov zverená polícii alebo profesionálnym pracovníkom (SBS, prípadne služba od dodávateľa kamerového systému) pod dohľadom/kontrolou polície. Tieto osoby, vzhľadom k tomu, že sú zapojené do procesu nahrávania, analýzy a spracovania obrazových záznamov ľudských tvárí, ktorých cieľom je zisťovanie identity osôb/divákov, by mali byť dostatočne odborne zaškolené a bezpečnostne preverené. Z dôvodov možných konfliktov záujmov sa javí ako primeraná požiadavka, aby títo pracovníci pri monitoroch neboli súčasťou klubových štruktúr niektorého zo zainteresovaných tímov, resp. ich činnosť (obsluha kamerového systému) by mala podliehať kontrole policajta. Kamerové systémy produkujú množstvo dát, ktoré sa zaznamenávajú spravidla na počítači/serveri, ktorý je vo vlastníctve majiteľa

---

[11] *§ 76 – **Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce***
(1) Soud může uložit trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na deset let, dopustil-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takové akce.
(2) Jako samostatný trest může být trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.
(3) Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích.

[12] *§ 77 – **Výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce***
(1) Odsouzený je při výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu stanoví, zejména postupovat podle stanoveného probačního plánu, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy, programy psychologického poradenství, a považuje-li to probační úředník za potřebné, dostavovat se podle jeho pokynů v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce k určenému útvaru Policie České republiky.
(2) Do doby výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává.

kamerového systému rovnako ako vyprodukované dáta. Zákon však stanovuje povinnosť poskytnúť tieto dáta polícii.

Musí byť dôkladne prepracovaný a legislatívne upravený postup, ktorý zabezpečí nielen zákonné ale aj **rozumné riadenie všetkých procesov** pri zachytení protiprávneho konania. Je potrebné stanoviť, komu, kedy, kde a akou formou má byť záznam protiprávneho konania predložený, ako bude záznam odzálohovaný, kto rozhodne o ďalšom postupe, ako bude prebiehať proces zisťovania totožnosti delikventa, kto rozhodne o zaradení zaznamenaného delikventa do informačného registra národného športového zväzu a aké popisné údaje sa budú pri zaradení osoby do registra zapisovať (aby bol zápis a jeho dôvody preskúmateľný).

Veľmi užitočnou praktickou pomôckou v tomto smere by mohol byť katalóg typických protiprávnych konaní, ku ktorým dochádza na futbalových stretnutiach s ich možným právnym posúdením a s odporúčaným/štandardným postupom ich faktického i procesného riešenia (tzv. najlepšie postupy).

V prípadoch ak sa fanúšikovia dopúšťajú protiprávneho konania mimo priestorov monitorovaných kamerovým systémom štadiónu (pred alebo v okolí štadióna, cestou na štadión, v meste alebo na stanici), **orgány polície sú oprávnené** na základe ust. **§ 69 ods. 2**[13] zákona o policajnom zbore **vyhotovovať zvukové, obrazové alebo iné záznamy z miest verejne prístupných**, resp. **zvukové, obrazové alebo iné záznamy o priebehu služobnej činnosti alebo služobného zákroku** a tieto záznamy je **možné použiť ako dôkaz** v priestupkovom i v trestnom konaní, keďže boli vyhotovené zákonným spôsobom na základe oprávnenia vyplývajúceho zo zákona.

Vyhotovenie **videozáznamu políciou** v prípadoch monitorovania protiprávneho konania fanúšikov na verejne prístupných miestach a zásahov polície proti týmto fanúšikom slúži primárne na **zadokumentovanie zákonnosti postupu/zásahu príslušníkov polície**. Vyhotovenie záznamu je však súčasne aj v záujme ochrany bezpečnosti, zdravia a života osôb, verejného poriadku, verejného i súkromného majetku, nakoľko **videozáznam je len ťažko spochybniteľným dôkazom**, ktorý môže významne prispieť k dosiahnutiu **efektívnejšej vymožiteľnosti práva** - práva slušných divákov/občanov.

Je potrebné tiež uviesť, že tak ako záznamy polície je možné prípadne využiť aj záznamy z priemyselných kamier verejných i súkromných subjektov (vyhotovené/získané v súlade so zákonom) monitorujúcich **priestory prístupné verejnosti**[14], ako napr. systémy kamier monitorujúce verejné priestory v mestách/obciach, okolie a priestory verejne prístupných budov, parkoviská, ale aj kamerové systémy na staniciach, v reštauráciách, či dopravných prostriedkoch a pod. Takéto záznamy je však potrebné **zabezpečiť/poskytnúť na účely trestného** alebo **priestupkového konania do 7 dní od ich zaznamenania**, nakoľko po uplynutí tejto lehoty je subjekt, ktorý nimi disponuje (prevádzkovateľ), **povinný ich zlikvidovať**[15], ak osobitný zákon nestanoví inak.

ZAKRÝVANIE IDENTITY - POTREBNÁ LEGISLATÍVNA ZMENA

Za dôležitú legislatívnu zmenu považujem, aby bol v zákone o organizácii telovýchovných, športových a turistických podujatí modifikovaný zákaz zakrytia tváre na verejnom podujatí a to tak, aby bolo bez ďalšieho zakázané zakrytie tváre účastníka podujatia, ak je účelom zakrytia tváre zmarenie/sťaženie identifikácie osoby v súvislosti s protiprávnym konaním.

---

[13] Znenie ust. **§ 69 odsek 2** zákona č. 171/1993 Zb. o Policajnom zbore:
(2) Policajný zbor je oprávnený, ak je to potrebné na plnenie jeho úloh, vyhotovovať zvukové, obrazové alebo iné záznamy z miest verejne prístupných a zvukové, obrazové alebo iné záznamy o priebehu služobnej činnosti alebo služobného zákroku.

[14] Znenie ust. **§ 10 (Získavanie osobných údajov) odsek 7** zákona č. 428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov:
(7) Priestor prístupný verejnosti možno monitorovať pomocou videozáznamu alebo audiozáznamu len na účely verejného poriadku a bezpečnosti, odhaľovania kriminality alebo narušenia bezpečnosti štátu, a to len vtedy, ak priestor je zreteľne označený ako monitorovaný. Označenie monitorovaného priestoru sa nevyžaduje*, ak tak ustanovuje osobitný zákon. Vyhotovený záznam možno využiť len na účely trestného konania alebo konania o priestupkoch, ak osobitný zákon neustanovuje inak.*

[15] *Z*nenie *u*st. **§ 17 (Likvidácia osobných údajov) ods. 7** zákona č. 428/2002 o ochrane osobných údajov:
(7) Ak vyhotovený záznam podľa § 10 ods. 7 nie je využitý na účely trestného *konania alebo konania o priestupkoch, ten, kto ho vyhotovil, ho zlikviduje najneskôr v lehote siedmich dní odo dňa* nasledujúceho *po dni, v ktorom bol záznam vyhotovený, ak osobitný zákon neustanovuje inak.*

V platnej právnej úprave **(§ 7 ods. 2 písm. d/**[16] zákona č. 479/2008 Z.z.) síce existuje zákaz "mať zakrytú tvár spôsobom znemožňujúcim identifikáciu účastníka podujatia ale len v prípade ak je proti nemu vykonávaný služobný zákrok príslušníkmi Policajného zboru a (súčasne) príslušník Policajného zboru ho na odkrytie tváre vyzval."

Pre efektívne využitie kamerového systému je takáto právna úprava nevyhovujúca, pretože *de facto* znamená, že agresívny účastník podujatia, proti ktorému sa práve nevykonáva služobný zákrok, pri ktorom bol vyzvaný na odkrytie tváre, nemá za iných okolností zakázané, aby mal zakrytú tvár, t.j. zákaz zakrytia tváre bez splnenia vyššie uvedených podmienok sa na účastníka podujatia nevzťahuje, ani v čase, keď sa dopúšťa deliktu.

AKO JE MOŽNÉ REAGOVAŤ NA PROTIPRÁVNE KONANIE MALOLETÝCH OSÔB NA ŠTADIÓNOCH

V praxi nie sú zriedkavé prípady, keď sa protiprávneho konania dopustí osoba, voči ktorej z dôvodu nedostatku veku nie je možné vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť (osoba do 14 rokov) a ani priestupkovú zodpovednosť (osoba do 15 rokov). Z hľadiska možných legislatívnych zmien by mohlo pomôcť zníženie hranice priestupkovej zodpovednosti na 14 rokov tak, ako je to pri trestných činoch a skupina nepostihnuteľných maloletých priestupcov sa tým zúži o tých fyzicky i mentálne najvyspelejších.

Efektívnym nástrojom by v tomto smere mohlo byť zavedenie a využívanie informačného systému o bezpečnosti pri športových podujatiach vedeného na základe ust. **§ 11 ods. 1** zákona č. 479/2008 Z.z. o organizácii verejných telovýchovných podujatí, športových podujatí a turistických podujatí.

Právna úprava vedenia tohto systému umožňuje do systému zaradiť akékoľvek fyzické osoby, t.j. aj maloleté osoby, ktoré sa dopustili vymedzených protiprávnych konaní, pričom pre zaradenie osoby do systému sa nevyžaduje procesné rozhodnutie. Titulom na zaradenie do systému je porušenie zákonom stanoveného zákazu, ktorým môže byť napr. aj nerešpektovanie návštevného poriadku vydaného usporiadateľom podujatia, na dodržiavanie ktorého bol účastník podujatia upozornený. V týchto prípadoch sa nevyžaduje procesné rozhodnutie orgánu verejnej moci.

O zaradení osoby do informačného systému by mal rozhodovať operátor (hlavný usporiadateľ - bezpečnostný manažér organizátora podujatia) a/alebo policajt, ktorý sa počas podujatia nachádza na štadióne spravidla v miestnosti, kde sa monitoruje kamerový systém. Ku záznamu do systému o porušení konkrétnej povinnosti stanovenej zákonom alebo návštevným poriadkom by sa mal pripojiť videozáznam preukazujúci porušenie, meno osoby, ktorá incident riešila i osoby, ktorá rozhodla o zápise do systému, aby bolo možné v prípade námietok dotknutej osoby preskúmať dôvodnosť zaradenia do systému. Autoritou, ktorá posúdi dôvodnosť zápisu by mohol byť príslušný národný športový zväz alebo ministerstvo.

INFORMAČNÝ SYSTÉM O BEZPEČNOSTI PRI ŠPORTOVÝCH PODUJATIACH

Na základe ust. **§ 11 ods. 1** zákona č. 479/2008 Z.z. je futbalový zväz a hokejový zväz, ktorý je členom medzinárodnej športovej organizácie, povinný viesť informačný systém o bezpečnosti pri športových podujatiach.

Podľa **§ 11 ods. 2** uvedeného zákona tento informačný systém obsahuje:
*a) evidenciu o fyzických osobách, ktoré porušili zákaz podľa **§ 7 ods. 2 písm. a)**[17] a **c)**[18],*
*b) evidenciu o fyzických osobách, voči ktorým usporiadateľ uplatnil oprávnenie podľa **§ 6 písm. g)**[19], a*
*c) evidenciu o fyzických osobách, voči ktorým usporiadateľ uplatnil oprávnenie podľa **§ 6 písm. d)**[20].*

---

[16] Znenie ust. **§ 17 ods. 2** zákona č. 479/2008 Z.z: *"Účastníkovi podujatia sa zakazuje:*
***d)** mať zakrytú tvár spôsobom znemožňujúcim jeho identifikáciu, ak je proti nemu vykonávaný služobný zákrok príslušníkmi Policajného zboru a príslušník Policajného zboru ho na odkrytie tváre vyzval,"*

[17] ***a)** vnášať na podujatie strelnú zbraň, pyrotechnický výrobok alebo inú vec, ktorou možno urobiť útok proti telu dôraznejším,*

[18] ***c)** vnášať alkoholické nápoje na podujatie, ak obec vydala zákaz predaja, podávania alebo požívania alkoholických nápojov na podujatiach, a vnášať drogy alebo iné omamné látky na podujatie,*

[19] ***g)** vyviesť účastníkov podujatia a ich ďalšiu účasť na podujatí zakázať, ak neuposlúchli pokyn podľa písmena f) f) dať pokyn účastníkom podujatia na opustenie podujatia, ak po upozornení podľa písmena e) pokračujú v nevhodnom správaní e) upozorniť účastníkov podujatia na nevhodnosť ich správania a požadovať, aby od neho upustili, ak svojím správaním porušujú verejný poriadok alebo narušujú pokojný priebeh podujatia,*

Podľa **§ 11 ods. 3** uvedeného zákona *evidencie podľa odseku 2 obsahujú:*
a) meno a priezvisko,
b) dátum narodenia,
c) adresu trvalého pobytu,
d) fotografiu tváre,
e) čas trvania obmedzenia v rámci probačného dohľadu alebo čas trvania obmedzujúceho opatrenia.

Do tejto evidencie by mali byť zaznamenané aj primerané obmedzenia spočívajúce v zákaze návštevy športových podujatí uložené podľa Trestného zákona, ako aj obdobné obmedzenia uložené pri rozhodnutí o nevzatí do väzby alebo pri podmienečnom zastavení trestného stíhania podľa Trestného poriadku. Aby sa potrebné informácie dostali do tejto evidencie bude potrebné stanoviť povinnosť pre decizívny orgán (prokuratúra, súd) zaslať rozhodnutie tohto druhu aj príslušnému národnému športovému zväzu (futbalovému alebo hokejovému), event. ministerstvu, ktoré by mohlo plniť informácie do systému za ostatné športy a mohlo by plniť úlohu správneho orgánu, ktorý by riešil prípadné námietky proti nedôvodnému zaradeniu osoby do informačného systému o bezpečnosti pri športových podujatiach.

ÚČELNÁ IMPLEMENTÁCIA INFORMAČNÉHO SYSTÉMU NÁRODNÝCH ZVÄZOV DO INFORMAČNÉHO SYSTÉMU MINISTERSTVA

Bolo by veľmi praktické ak by informačný systém o bezpečnosti pri športových podujatiach bol zapracovaný ako subsystém do informačného systému Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR na základe ust. **§ 28 až § 30** zákona č. 300/2008 Z.z. o organizácii a podpore športu, ktorý by sa mal oficiálne spustiť od 1.1.2012. V rámci informačného systému ministerstva by mohol byť (sub)systém o bezpečnosti pri športových podujatiach (vedený národnými zväzmi, ktoré budú niesť ďalej zodpovednosť za obsah) zdieľaný všetkými používateľmi hlavného informačného systému - športovými klubmi a zväzmi všetkých športových odvetví a inými inštitúciami, ktoré by sa tak ľahko vedeli dostať k informáciám o problémových divákoch.

SPÁCHANIE TRESTNÉHO ČINU S VYUŽITÍM ELEKTRONICKEJ KOMUNIKAČNEJ SIETE

Ďalším legislatívnym opatrením, ktoré by mohlo efektívne pôsobiť aj v ďalších oblastiach trestnej činnosti by mohlo byť rozšírenie ust. **§ 138** Trestného zákona o ďalší **závažnejší spôsob spáchania trestného činu** a to: ***s využitím elektronickej komunikačnej siete***[21].

Závažnosť protiprávnych konaní spáchaných s využitím internetu je podstatne vyššia, s ohľadom na efektivitu (podstatne vyššiu ako pri telefonickej alebo osobnej komunikácii), organizačnú flexibilitu i anonymitu internetu, ako aj na veľký počet oslovených subjektov súčasne, či sa jedná o spolupáchateľov (napr. organizované bitky skupín fanúšikov; organizovanie neohlásených zhromaždení za účelom šírenia/prejavovania extrémizmu) alebo o poškodených (pri internetových podvodoch).

Preto sa javí byť primerané vývoju spoločnosti, aby takáto forma trestnej činnosti - využitie elektronickej komunikačnej siete podľa **§ 4** zákona č. 610/2003 Z.z. o elektronických komunikáciách bola vyjadrená v ust. **§ 138** TZ ako závažnejší spôsob konania.

V § 138 TZ za písm. j) navrhujem vložiť **nové písm. k)**, ktoré znie:

„***k) s využitím elektronickej komunikačnej siete.***“

ZAVEDENIE DEFINÍCIE DIVÁCKEHO NÁSILIA A NEVIAZANOSTI DIVÁKOV DO PRÁVNEHO PORIADKU SR

Závažnosť problematiky diváckeho násilia si zrejme bude vyžadovať zavedenie tohto pojmu do právneho poriadku a najmä jeho definovanie. Je možné postupovať dvoma spôsobmi.

---

[20] ***d)*** *neumožniť vstup na podujatie fyzickej osobe, ktorej súd uložil obmedzenie v rámci probačného dohľadu8) alebo ktorej príslušný orgán uložil obmedzujúce opatrenie,*

[21] Podľa **§ 4 ods. 1 zákona č. 610/2003 o elektronických komunikáciách:**
“*Elektronická komunikačná sieť (ďalej len "sieť") je funkčne prepojená sústava prenosových systémov a v prípade potreby prepájacích a smerovacích zariadení, ako aj iných prostriedkov, ktoré umožňujú prenos signálu po vedení, rádiovými, optickými alebo inými elektromagnetickými prostriedkami, vrátane družicových sietí, pevných sietí s prepájaním okruhov a s prepájaním paketov vrátane internetu a mobilných pozemských sietí, sietí na rozvod elektrickej energie v rozsahu, v ktorom sa používajú na prenos signálov, sietí pre rozhlasové a televízne vysielanie a káblových distribučných systémov bez ohľadu na druh prenášaných informácií.*”

Do zákona č. 479/2008 Z. z. o organizácii verejných telovýchovných podujatí, športových podujatí a turistických podujatí, zaviesť definíciu pojmu "*divácke násilie*" i definíciu pojmu "*neviazanosť divákov*" do nového ust. **§ 1a**, kde by sa mohli upraviť aj ďalšie pojmy, ktoré je potrebné mať jednoznačne zadefinované ako pojmy:

- hracia plocha (využiť definíciu v pravidlách futbalu, prípadne iných športov)
- priestor športoviska
- priestor, kde sa podujatie koná (priestor podujatia)
  Na tento priestor je potrebné naviazať zákaz pre účastníkov podujatia zakrývať si tvár. Pokiaľ nie je vymedzený priestor podujatia stavebno-technickými prvkami, usporiadateľ je povinný označiť priestor podujatia iným vhodným/obvyklým spôsobom (pásky, zátarasy a pod.)
- vstup do priestoru, kde sa podujatie koná
- divák, účastník podujatia (čo ak je účastník bez vstupenky?) - vymedziť pojmy priestorovo aj časovo

Zaviesť definíciu pojmu divácke násilie do Piatej hlavy (Výklad pojmov) Všeobecnej časti Trestného zákona doplnením nového ust. **§ 140b** za "*Trestné činy extrémizmu*".

ÚPRAVA SKUTKOVEJ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU VÝTRŽNÍCTVA (§ 364 TRESTNÉHO ZÁKONA)

Podľa platnej právnej úpravy sa dopustí trestného činu výtržníctva podľa **§ 364 ods. 1 písm. d)** Trestného zákona ten, kto sa dopustí slovne alebo fyzicky, verejne alebo na mieste verejnosti prístupnom hrubej neslušnosti alebo výtržnosti najmä tým, že hrubým spôsobom ruší zhromaždenie občanov alebo priebeh športového alebo kultúrneho podujatia.

V rámci legislatívnej zmeny by bolo upravené písm. d/ nasledovne:

d) že hrubým spôsobom ruší zhromaždenie občanov alebo priebeh kultúrneho podujatia,
e) *pôvodné znenie*
f) že sa dopustí diváckeho násilia.

PRIESTUPKOVÁ RECIDÍVA = TRESTNÝ ČIN

Taktiež je možné zvážiť zavedenie trestnosti priestupkovej recidívy (za obdobie posledných 24 mesiacov) pri priestupkoch účastníkov podujatia podľa **§ 13 ods. 1 písm. c), d)** zákona č. 479/2008 Z. z., prípadne iba tých, za ktoré je možné uložiť obmedzujúce opatrenie (**§ 13 ods. 2** zákona č. 479/2008 Z. z.).

Recidíva priestupkov (obdobnej povahy) v posledných 24 mesiacoch by mala byť formálne posúdená ako trestný čin. Stále bude možné v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a osoby páchateľa použiť ust. **§ 10 ods. 2**[22] Trestného zákona.

Návrh znenia nového ust. **§ 364 ods. 2** Trestného zákona vloženého za ods. 1:

„***(2) Rovnako sa potrestá ten, kto bol za obdobný čin, ako je uvedený v odseku 1, v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý.***"

Samostatný druh trestu zákazu návštevy verejných (športových, kultúrnych a pod.) podujatí s možnosťou bližšej modifikácie trestu podľa okolností prípadu a osoby páchateľa na určitý druh podujatia, slovenský právny poriadok zatiaľ nepozná.

V Českej republike bol tento druh trestu zavedený pri nedávnej rekodifikácii Trestného zákona do ust. **§ 76**[11] vyššie a s jeho aplikáciou sú už aj prvé pozitívne skúsenosti, ktoré naznačujú, že aj toto je jedno z možných parciálnych legislatívnych riešení, o ktorom je možné vážne uvažovať aj v podmienkach SR.

„BOJ" PROTI NÁSILIU A NEVIAZANOSTI DIVÁKOV ALEBO STAROSTLIVOSŤ O SLUŠNÉHO DIVÁKA

Celú problematiku násilia a neviazanosti divákov je však potrebné poňať pozitívne, nevnímať ju ako „boj" proti násiliu a násilníkom, nezaoberať sa primárne malým počtom jedincov, ale poňať problém ako starostlivosť o bezpečnosť a ochranu komfortu diváka a to vrátane problémových divákov.

[22] Znenie ust. **§ 10 ods. 2** TZ:
Nejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchateľa je jeho závažnosť nepatrná.

Celkom ma zaujal výrok jedného zo špecialistov UEFA, ktorý zaznel pri okrúhlom stole: "Z*a určitých okolností sa aj zo slušného diváka môže stať agresívny divák a naopak z agresívneho diváka sa môže stať slušný divák.*" Chcel tým vyjadriť to, že každý zdanlivý detail organizačnej a niekedy aj osobnej povahy (napr. spôsob vystupovania a správania sa usporiadateľov, pracovníkov SBS, či policajtov) má svoju dôležitosť, účastníci podujatia ho citlivo vnímajú a môžu naň reagovať.

Organizácia fanúšikov - Football Supporters Europe - na ostatnom 33. zasadnutí Stáleho výboru Rady Európy pre divácke násilie konanom 6. - 12.12.2011 v súvislosti s prípravou blížiacich sa majstrovstiev Európy vo futbale, kde sa očakáva návšteva až 1,4 milióna fanúšikov, zdôraznila pozitívny prístup poľských miest k fanúšikom. Odmietla však zavádzanie technologických prostriedkov, ktoré v záujme predchádzania diváckemu násiliu zasahujú do základných práv slušných divákov (fanúšikov). Ocenila však zriaďovanie tzv. fanúšikovských ambasád pre potreby turistov - divákov.

Slovenský futbalový zväz pripravuje v blízkej budúcnosti (v rokoch 2012-2013) projekt rekonštrukcie sektorov hostí na ligových štadiónoch, na ktorý by malo byť z projektu HatTrick účelovo vyčlenených 250.000,- EUR. Ak sa však tento projekt uskutoční bez súčasného rázneho riešenia výtržností v týchto sektoroch s podporou verejnosti i potrebných legislatívnych zmien, finančné prostriedky, ktoré sa do projektu inovácie sektorov hostí investujú, vyjdú nazmar, čo by v čase ekonomickej krízy bola hrubá neúcta k hodnotám i voči tým, ktorí ich vytvorili.

Bude veľmi záležať aj od uvedomelosti a správania samotných divákov, či prostriedky, ktoré budú vynaložené pre ich divácky komfort v sektoroch hostí si budú môcť dlhodobo "užiť" alebo pripustia, aby padli za obeť niekoľkým agresívnym jedincom. Je potrebné komunikovať s klubmi fanúšikov a pokúsiť sa „zatiahnúť“ ich do procesu prípravy a realizácie uvedeného projektu, ako jeho hlavného adresáta, ktorý by z neho mal dlhodobo profitovať. Je potrebné podporiť fanúšikov v tom, aby si dokázali vo vlastných radoch urobiť poriadok sami, bez zásahov zvonku. To by bola pre všetkých tá najlepšia cesta.

POZNATKY EXPERTOV UEFA NA BEZPEČNOSŤ ŠTADIÓNOV A DIVÁKOV

Z príspevkov predstaviteľov UEFA vyplynulo, že riešený problém – násilie a neviazanosť divákov, je vo svojej podstate v každej krajine takmer identický. Predstavitelia/experti UEFA pre oblasť bezpečnosti štadiónov, ktorí boli na pracovnej návšteve SR boli z viacerých štátov (Švédsko, Dánsko, Belgicko), v ktorých sa v minulosti podieľali na systémovom riešení tohto problému, či už ako pracovníci ministerstva vnútra alebo ministerstva spravodlivosti alebo ako bezpečnostní manažéri národných futbalových asociácií, či klubov. **K**eďže sa táto problematika stala v UEFA ich každodennou prácou získali poznatky z viacerých krajín, kde sa implementovali viaceré možné spôsoby riešenia, ktoré s odstupom času vedia hodnotiť.

Všetci sa zhodli na jednom, že je potrebné starať sa o ochranu bezpečnosti a komfortu (safety and security) slušného diváka a do jeho komfortu zasahovať čo najmenej rôznymi komplikovanými opatreniami. Komfort diváka má byť aj hlavnou úlohou usporiadateľov (steward), ktorý nemá byť vnímaný ako poriadková sila na štadióne stojaca proti divákovi ale ako pomocník slušného diváka starajúci sa o jeho komfort. V prípade riešenia problémov sa usporiadateľ pokúsi o slušné usmernenie, ak sa mu však vec nepodarí vyriešiť, musí prenechať ďalšie riešenie pracovníkom SBS, prípadne polícii. Usporiadateľ má však vyššiu právnu ochranu, v prípade útoku diváka na usporiadateľa sa jedná o kvalifikovaný delikt s vyššou trestnou sadzbou.

FINANČNÉ NÁROČNÉ RIEŠENIA VS. SLUŠNÝ DIVÁK

Čo sa týka finančne náročných bezpečnostných projektov ako divácke karty, identifikácia podľa ID karty alebo dokonca podľa biometrických údajov, v tomto smere boli vyjadrenia špecialistov UEFA skôr zdržanlivé. Tieto síce prinesú nejaké výsledky, to nespochybnili, je však veľký nepomer medzi vynaloženými prostriedkami a dosiahnutým efektom. Navyše, ak sa tieto projekty dotkli komfortu slušného diváka, znamenali relevantný pokles návštevnosti slušných divákov.

Napr. pri identifikácii podľa ID karty problémoví "diváci" používali ID karty svojich súrodencov, známych a pod. a bez problémov sa dostali na štadión. Biometria by mohla byť, čo sa týka identifikácie jednoznačná, avšak ide o pomerne drahú technológiu s nákladnou prevádzkou a zbieraním biometrických dát okrem iných aj 99 % slušných ľudí, čo z ich strany nie je vnímané pozitívne.

NAJEFEKTÍVNEJŠIE PROSTRIEDKY „BOJA“ PROTI NÁSILIU A NEVIAZANOSTI DIVÁKOV PODĽA ŠPECIALISTOV UEFA

Na základe poznatkov špecialistov UEFA sa ako najefektívnejší spôsob „boja“ proti diváckemu násiliu javí byť efektívnejšie využívanie existujúcich kamerových systémov inštalovaných na všetkých ligových futbalových štadiónoch posilnením kapacít na monitorovanie hľadiska a vyhotovovanie dôkazného materiálu (nasadenie viacerých profesionálnych "spoterov" nezávislých od zainteresovaných klubov), vybudovanie legálnej databázy problémových divákov v spolupráci s národným zväzom a klubmi, ktorým bol zakázaný vstup na štadión (športové podujatie), alebo boli zo štadiónu vykázaní, pričom z hľadiska generálnej, ako aj individuálnej prevencie je veľmi dôležitý efektívny (veľmi rýchly, resp. okamžitý) postih, prípadne aj predbežné opatrenie, vo forme (predbežného) zákazu návštevy verejného športového podujatia, akéhokoľvek, t. j. nielen na štadióne, kde došlo k incidentu.

Zástupca z Anglicka v rámci diskusie uviedol ako príklad prípad, v ktorom bol páchateľovi vo Veľkej Británii uložený zákaz sledovať športové stretnutie nielen na štadióne alebo v blízkosti štadiónu, ale aj vo verejnom bare. Pre fanúšikov v Anglicku je takýto zákaz údajne najhorším trestom. Tento zákaz, ktorý je u nich (Anglicko, Belgicko) možné uložiť v administratívnom konaní, ako aj v trestnom konaní, sa môže kombinovať s finančným trestom (pokutou), verejnoprospešnými prácami alebo, pri závažnejších deliktoch, aj s trestom odňatia slobody. U nás paradoxne popri peňažnom treste takýto zákaz (primerané obmedzenie) v trestnom konaní zákon neumožňuje uložiť.

ZÁVERY SEMINÁRA

Oficiálne závery z diskusie boli spracované generálnym sekretárom SFZ, pričom v rámci zhrnutia záverov seminára boli okrem iného konštatované aj nasledovné myšlienky.

Z diskusie vyplynula potreba vytvoriť multidisciplinárnu pracovnú skupinu zloženú zo zástupcov všetkých zúčastnených rezortov a organizácií, ktorá by koordinovala vzájomnú spoluprácu a vypracovala akčný plán, resp. stratégiu ďalšieho spoločného postupu a pripravovala by následne aj konkrétne návrhy systémových riešení.

Garantom a lídrom multidisciplinárnej skupiny by mohlo/malo byť Ministerstvo vnútra SR, ktoré nesie všeobecnú zodpovednosť za bezpečnosť a verejný poriadok v Slovenskej republike. To však nijako neznižuje spoluzodpovednosť organizátorov podujatia, obcí, národných športových zväzov, práve naopak prinesie to poriadok v hierarchii zodpovednosti a riadení prípravy a priebehu preventívnych, bezpečnostných, poriadkových opatrení.

Poznámka: *Pod gesciou Ministerstva vnútra SR takéto multidisciplinárne odborné pracovné skupiny fungujú už dlhšie obdobie. Jedna z takýchto skupín sa zaoberá napr. aj „bojom“ proti extrémizmu. Problematika násilia a neviazanosti divákov by mohla byť predmetom činnosti novej pracovnej skupiny, ktorá by problematiku násilia a neviazanosti divákov dlhodobo priebežne sledovala/analyzovala a podľa potreby by navrhovala efektívne opatrenia, vrátane legislatívnych zmien.*

V záveroch seminára bola konštatovaná potreba iniciovať spoluprácu so stálym výborom Rady Európy s cieľom využiť jeho poznatky a skúsenosti, nakoľko Slovenská republika je signatárom ***Európskeho dohovoru o násilí a neviazanosti divákov počas športových podujatí a najmä na futbalových zápasoch*** (č. 120) z roku 1985. Jedným zo záverov seminára bolo odporúčanie v krátkej dobe iniciovať odborné pracovné stretnutie so zástupcami stáleho výboru Rady Európy pre problematiku uvedeného dohovoru a požiadať výbor o odbornú súčinnosť.

V rámci záverov sa tiež konštatovalo, že inštitút mobilných súdov je v súčasnej podobe nefunkčný a buď treba tento inštitút legislatívnou zmenou sfunkčniť, resp. skôr prevládal názor, že je potrebné tento inštitút z Trestného poriadku vypustiť, aj vzhľadom k tomu, že slovenský Trestný poriadok pozná aj inú formu zrýchleného konania pri prečinoch, ktorá sa v praxi bežne využíva, pri ktorej prokurátor podáva obžalobu súdu do 48 hodín od zadržania podozrivej osoby.

Ostatné závery boli uvedené v zázname zo seminára.

PREVENTÍVNY ÚČEL TRESTNÉHO/SPRÁVNEHO KONANIA

V odbornej právnickej verejnosti i v médiách bol už viackrát spomínaný názor, že problémy diváckeho násilia by boli veľmi rýchlo vyriešené, ak by došlo k exemplárnemu postihu niekoľkých delikventov.

K tomu je možné uviesť, že právoplatný postih páchateľov akejkoľvek trestnej činnosti pôsobí preventívne, tak z hľadiska generálnej, ako aj z hľadiska individuálnej prevencie. Prevencia je jedným z hlavných účelov trestného i správneho konania. Myslím si, že sú viaceré oblasti porušovania práva, v ktorých sa dá vyššie uvedený názor uviesť. Som však toho názoru, že aj napriek určitým "rezervám" našej právnej úpravy, ktorú je potrebné vnímať ako vyvíjajúci sa priebežne modelovaný mechanizmus obsahujúci mnohé progresívne prvky, ako aj relikty, je náš právny systém spôsobilý postihnúť delikty závažnejšej povahy aj pri súčasnej právnej úprave.

Vždy je to však otázka zákonne zabezpečených dôkazov v konkrétnej trestnej, či priestupkovej veci, kde nám všeobecné konštatovania nepomôžu.

VÝVOJ TRESTNOPRÁVNEHO SYSTÉMU SR

Do budúcnosti by sme však mali na poli trestnej legislatívy jednoznačne ísť cestou zjednodušenia prípravného konania obzvlášť pri prečinoch (trestné činy menšej závažnosti) pri dodržaní štandardov práva na obhajobu tak, aby podstata prípravného konania spočívala vo vyhľadaní a zabezpečení dôkazov, ktoré budú v čo najkratšom čase predložené spolu s obžalobou súdu, ak sa trestné konanie neskončí niektorým z odklonov (zmier, podmienečné zastavenie trestného stíhania) alebo iným spôsobom už skôr (postúpenie veci na prejednanie priestupku, zastavenie trestného stíhania a pod.).

V súčasnosti sa duplicitne vykonáva *de facto* celé dokazovanie najprv v prípravnom konaní a potom ešte raz so značným časovým odstupom v konaní pred súdom. Toto je podľa môjho názoru problém právnej úpravy slovenského trestného konania a neefektivity systému v oblasti trestnej justície, ktorý sa prejavuje aj pri riešení deliktov diváckeho násilia.

Popri dosiahnutí, čo najskoršieho postihu páchateľov okrem iného aj deliktov diváckeho násilia, bude veľmi dôležité legislatívne i organizačne vytvoriť efektívny systém ukladania preventívnych opatrení, ktoré vo vzťahu k páchateľom deliktov diváckeho násilia do času ich právoplatného postihu za trestný čin alebo priestupok zabezpečia efektívnu ochranu spoločnosti (štadiónov a slušných divákov) pred ďalšími protiprávnymi konaniami typu diváckeho násilia. Rovnako dôležitý bude aj systém evidencie a kontroly dodržiavania týchto opatrení, ako aj presné stanovenie následných krokov a procesných postupov orgánov verejnej moci v prípade zistenia porušenia uložených preventívnych/obmedzujúcich opatrení.

Problematika diváckeho násilia si vyžaduje komplexné, prierezové (spadá do viacerých právnych odvetví), logicky prepracované riešenie postavené na odbornom princípe a praktických poznatkoch a skúsenostiach - našich i zahraničných. Je nevyhnutné, aby sa v záujme veci do procesu prípravy legislatívnych zmien angažovane zapojili všetky zainteresované rezorty a subjekty, najmä ministerstvo vnútra a ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, generálna prokuratúra, ale aj Slovenský futbalový zväz s podporou UEFA, prípadne aj Slovenský zväz ľadového hokeja. Vtedy bude možné očakávať, že spoločnosť – slušný divák/občan, bude vnímať pozitívny posun v riešení problematiky diváckeho násilia v dohľadnom čase.